

DOI 10.32782/2786-8559/2024-5-18
УДК 330.101.8

Яськов Євгеній Олегович

аспірант кафедри економічної теорії
та міжнародних економічних відносин,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5534-7453>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НОВІТНІХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

У статті розглядаються сутність та основні характеристики державного регулювання інвестиційної діяльності, оцінка її особливостей та дослідження напрямків удосконалення інвестиційної політики державних органів влади. Це дослідження має на меті виявити фактори, які в довгостроковій перспективі сприятимуть позитивному впливу на рівень економічного розвитку окремих галузей та економіки країни в цілому. Для дослідження використовувалися такі методи: індукція, моделювання, синтез, порівняння та узагальнення. Проаналізовано економічну сутність поняття «державне регулювання інвестиційної діяльності», його особливості та організаційно-економічні форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Визначено стратегічні цілі державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Досліджено основні нормативно-правові та законодавчі акти, що регламентують інвестиційну діяльність в країні. Визначено принципи, на яких ґрунтується державне регулювання інвестиційної діяльності. Проаналізовано державні гарантії захисту інвестицій відповідно до нормативно-правових та законодавчих актів України та міжнародних договорів. Особливу увагу приділено особливостям діяльності електронної платформи Advantage Ukraine, створеної для залучення іноземних інвесторів в українську економіку, та представленим на ній інвестиційним проектам у різних галузях економіки. Досліджено інвестиційні стимули для іноземних інвесторів, що надаються відповідно до нормативно-правової бази України. Визначено законодавчі ініціативи, які є ключовими факторами стимулювання інвестиційної діяльності в країні. Підкреслено важливість посилення діалогу щодо розширення доступу України до фінансових інструментів та програм фінансової і технічної допомоги ЄС, а також залучення додаткових інвестицій від приватних інвесторів. Визначено зміни та запропоновано напрямки діяльності в сфері інвестиційного регулювання з метою розширення інвестиційного портфелю та підвищення рівня верховенства права в країні.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, інвестиційна діяльність, державне регулювання, іноземні інвестиції, державна політика.

Yevhenii Yaskov

Dnipro University of Technology

THE STATE REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN THE LATEST ECONOMIC CONDITIONS

The article examines the essence and main characteristics of state regulation of investment activities, assesses its features, and investigates the directions for improving the investment policy of government authorities. This research aims to identify factors that will contribute to a positive impact on the level of economic development of individual sectors and the economy of the country as a whole in the long term. The research methods used in the article include induction, modeling, synthesis, comparison, and generalization. The economic essence of the concept of "state regulation of investment activities," its features, and organizational-economic forms of state regulation of investment activities are analyzed. The strategic goals of state regulation of investment activities in Ukraine are identified. The main regulatory and legislative acts governing investment activities in the country are examined. The principles on which state regulation of investment activities is based are defined. State guarantees for the protection of investments in accordance with the regulatory and legislative acts of Ukraine and international agreements are analyzed. Special attention is given to the features of the electronic platform Advantage Ukraine, created to attract foreign investors to the Ukrainian economy, and the investment projects in various economic sectors presented on it. Investment incentives for foreign investors provided by the regulatory framework of Ukraine are investigated. Legislative initiatives that are key factors in stimulating investment activities in the country are identified. The importance of strengthening the dialogue on expanding Ukraine's access to financial instruments and programs of financial and technical assistance

from the EU, as well as attracting additional investments from private investors, is emphasized. Changes are identified and directions for activity in the field of investment regulation are proposed to expand the investment portfolio and increase the level of the rule of law in the country.

Keywords: *investment, investing, investment activity, state regulation, foreign investment, state policy.*

Вступ. Сучасні виклики та проблеми, що стоять перед Україною, виступають передавальним механізмом для формування нової системи відносин у суспільстві, залучення інвестицій та державного регулювання інвестиційної діяльності, прийняття суспільно значущих рішень та розробки національної стратегії розвитку. Структурні інституційні реформи зміцнюють ринкові засади економіки, змінюють поведінку економічних агентів, формують у них нові цінності. Ринкові інститути управління є важливою складовою сучасного суспільства, особливо в аспекті вирішення проблеми економічного відновлення України та використання міжнародної допомоги з цією метою. Важливою частиною промислового відновлення та функціонування країни в умовах воєнної економіки є підвищення конкурентоспроможності через інновації та інвестиції в технологічні процеси.

Зайнятість та інноваційний економічний розвиток є основою розвитку економічної системи, оскільки ефективність вбудованих ринкових регуляторів економіки, які перетворюють робочу силу на додану вартість, суттєво знизилася. Технологічні інновації та інвестиції забезпечують структурні зміни в економіці та стійке зростання в довгостроковій перспективі, підвищують продуктивність і зайнятість, посилюють конкурентоспроможність порівняно з іншими економіками в глобальному світі. Тому в даному випадку важливим є державне регулювання інвестиційних потоків, а також контроль за їх ефективним розподілом.

Матеріали та методи. Актуальність досліджуваної проблеми підтверджується низкою наукових робіт у цьому напрямі, опублікованих в Україні та за кордоном, серед яких: Л. Борщ [1], Б. Данилишин [2-3], О. Лопатовська, Ю. Нікольчук [4], Я. Пилипенко [5], В. Смесова [6-9], О. Кравчун [10], Н. Намлієва [11], Я. Медвідь [12] та ін., що займалися питаннями інвестиційної та інноваційної політики України, аналізом особливостей та ефективності державного регулювання інвестиційної діяльності на сучасному етапі економічного розвитку. Крім того, у дослідженнях цих науковців проаналізовано шляхи вдосконалення законодавчої бази, що гарантує розвиток інноваційної системи України, визначено роль інвестицій у післявоєнній відбудові економіки України. Науковці у своїх працях визначили важливість удосконалення методів державного регулювання інвестиційної діяльності, що має вплив на рівень економічного розвитку певних територій

та національної економіки України, виокремили проблеми, що виникають в процесі інвестиційної діяльності підприємств у сучасних умовах.

Одночасно залишаються невирішеною низка питань економічного і правового порядку, пов'язаних із залученням інвестицій в економіку України та їх державним регулюванням на сучасному етапі розвитку, що вимагає додаткових досліджень у цьому напрямі.

Мета статті полягає у визначенні сутності та основних характеристик державного регулювання інвестиційної діяльності, оцінці його особливостей, розробці напрямів удосконалення державної інвестиційної політики.

Відповідно до визначеної мети виникає необхідність у вирішенні наступних завдань: дослідити економічну сутність процесу державного регулювання інвестиційної діяльності та її особливостей на сучасному етапі, обґрунтувати основні економічні і правові форми державного регулювання інвестицій; визначити стратегічні цілі державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні; визначити принципи, на яких ґрунтується державне регулювання інвестиційної діяльності; проаналізувати державні гарантії захисту інвестицій в Україні та у міжнародному праві; запропонувати напрями політики держави в сфері інвестиційного регулювання.

У роботі використано такі методи дослідження: індукції та дедукції – для визначення економічної сутності поняття «державне регулювання інвестиційної діяльності», його особливостей та організаційних форм; аналізу і синтезу – для дослідження основних нормативно-правових та законодавчих актів, що визначають особливості інвестиційної діяльності країни, принципів державного регулювання інвестиційної діяльності, державних гарантій захисту інвестицій; порівняння для дослідження інвестиційних стимулів, що відповідно до законодавчих норм існують для іноземних інвесторів в Україні; моделювання для визначення організаційно-економічних форм державного регулювання інвестиційної діяльності.

Результати. Інвестиційна діяльність та залучення додаткових інвестицій, особливо з зовнішніх джерел є ключовим питанням для економічного розвитку будь-якої країни та її галузей. Сьогодні інвестиційна привабливість є одним з основних показників економічної ефективності країни, оскільки інвестиції є ключовими чинниками сталого економічного розвитку та стабільності країни [8, с. 273].

На практиці іноземні інвестиції сприяють зростанню ВВП, розширенню бізнесу та зниженню рівня безробіття. Крім цього, інвестиції також впливають на всіх суб'єктів господарювання, оскільки визначають перспективи їхнього розвитку, фінансову стабільність та конкурентоспроможність на ринку. Тому іноземні інвестиції мають вирішальне значення для розвитку пріоритетних галузей країни [4, с. 164].

Нестабільна політична ситуація в країні, наслідки пандемії COVID-19 та карантинних обмежень, військові дії, економічний спад, ризик втрати майна, корупція та зростання тіньової економіки негативно вплинули на рівень інвестування до України з боку іноземних партнерів. Водночас, враховуючи курс України на європейську інтеграцію, досягнення цілей сталого розвитку, вирішення екологічних проблем, що загострилися під час війни, проблем розвитку промисловості та науково-технологічного розвитку на основі інновацій, країна продовжує впроваджувати реформи, спрямовані на вирішення викликів, пов'язаних з покращенням інвестиційного клімату [4, с. 165; 9, с. 85].

Державне регулювання інвестиційної діяльності – це процес формування умов, що спрямовані на стимулювання та активізацію інвестиційних залучень з використанням законодавчих, адміністративних, управлінських та економічних заходів держави [11, с. 97].

Державне регулювання інвестиційної діяльності спрямоване на реалізацію інвестиційної, економічної, інноваційно-технічної та соціальної політики. Тенденція до постійного зростання обсягів інвестицій свідчить про високий рівень зацікавленості іноземних інвесторів в Україні та зростанні інвестиційних потоків до країни в період до 2022 року. В даній специфіці інтересу інвесторів до України найважливішим завданням державних органів влади є забезпечення сприятливих та вигідних умов для залучення інвестиційних ресурсів у вітчизняну економіку шляхом поліпшення інвестиційного клімату, удосконалення законодавчої бази та нормативно-правових актів, які визначають особливості інвестиційної діяльності, створення ефективних механізмів заохочення інвесторів, надання таким інвесторам пільгових умов оподаткування чи податкових канікул, усунення адміністративних перешкод та бюрократичних процедур для діяльності інвесторів. З цією метою визначено найважливіші напрями задоволення суспільних потреб як на рівні підприємств, регіонів, національної економіки, так і на рівні кожної окремої людини, насамперед у сфері соціального захисту, інноваційних технічних та технологічних розробок, створенні нових підприємств, підрозділів та робочих місць для громадян, підтримці розробок та реалізації відкриттів та винаходів в агропромисловому

комплексі та в виробництві будівельних матеріалів, забезпечення економічної та інвестиційної безпеки. Крім цього на сьогоднішній день є досить вигідними умови надання пільг з боку державних органів інвесторам, які здійснюють інвестиційну діяльність та розвивають сферу виробництва, освіти, культури, охорони навколишнього середовища та охорони здоров'я [6, с. 106; 7, с. 85].

Державне регулювання інвестиційної діяльності передбачає супроводження та контроль за здійсненням інвестиційної діяльності інвесторами, дотримання ними законодавства України та визначення органами державної влади умов регулювання інвестиційної діяльності.

До стратегічних цілей державного регулювання інвестиційної діяльності відносяться:

- створення сприятливого інвестиційного клімату та сприяння притоку капітальних вкладень у виробництво;
- сприяння інвестиціям у структурній перебудові економіки;
- ефективне використання інвестиційних ресурсів;
- стимулювання розвитку промислового сектору економіки;
- забезпечення постійного зростання валового внутрішнього продукту та створення умов для збільшення внутрішніх інвестиційних ресурсів [11, с. 102].

На практиці управління державними інвестиціями регулюється та контролюється центральними та місцевими органами влади і передбачає планування, визначення умов та реалізацію конкретних заходів щодо інвестування бюджетних та позабюджетних коштів. Інвестиційна діяльність може бути обумовлена:

- національними нормами і стандартами;
- заходами щодо заохочення та захисту економічної, технологічної та інноваційної конкуренції;
- особливостями приватизації власності;
- умовами користування природними надрами: землею, водою та іншими ресурсами;
- особливостями цінової політики;
- показниками державної експертизи інвестиційних програм, проектів будівництва та іншої діяльності [2].

Розглядаючи державне регулювання інвестиційної діяльності, варто зауважити, що така діяльність ґрунтується на таких принципах:

- взаємної відповідальності між інвестором та державою;
- дотримання, контроль та регулювання основних прав і свобод інвесторів;
- децентралізації інвестиційного процесу та його координацію на місцях;
- залучення іноземних інвестицій для реалізації державних першочергових, пріоритетних програм (проектів), спрямованих насамперед на

структурну перебудову економіки, з наданням пріоритету завершенню будівництва, технічному переоснащенню та реструктуризації діючих підприємств, що мають значний вплив на рівень ВВП країни;

– удосконалення нормативно-правової бази та законодавчих норм діяльності іноземних інвесторів з метою збільшення обсягів інвестицій [13, с. 130; 6, с. 105].

Для ефективного регулювання інвестиційної діяльності державними органами влади передбачається застосування прямих інструментів впливу на інвестиції у вигляді створення централізованих державних фондів капітальних вкладень, які передбачають розподіл інвестицій в об'єкти загальнодержавного значення та галузі державного сектору економіки, а також в економічно важливі напрямки розвитку країни. Держава та уряд також мають непрямі засоби регулювання інвестиційного клімату через бюджетну та грошово-кредитну політику. Основними економічними системами управління інвестиційною діяльністю є реформування податкової, фінансово-кредитної системи, системи платежів за продукцію і природні ресурси, системи економічних стимулів і санкцій, а також системи ціноутворення [13, с. 126].

Загальна схема державного регулювання інвестиційної діяльності наведена на рис. 1 [11, с. 98–99].

Важливою складовою державного регулювання інвестиційної діяльності та створення

сприятливого і стабільного інвестиційного середовища є державна гарантія захисту інвестицій, відповідно до норм законодавства України та міжнародних правових норм та договорів [8, с. 272]. Інвестиції не можуть бути експропрійовані або конфісковані без компенсації інвесторам, включаючи іноземних інвесторів, в такому випадку гарантується рівний режим захисту інтересів інвесторів незалежно від форм власності, при цьому виключається застосування дискримінаційних заходів, що ускладнюють управління інвестиціями [5].

В напрямку роботи щодо залучення іноземних інвесторів в українську економіку створено та активно здійснюється робота з популяризації електронної платформи Advantage Ukraine, на якій представлені інвестиційні проекти в промислових секторах металургії та металообробки, медицини, інженерних розробок, машинобудування, деревообробки та виробництва меблів, серед множини інших напрямків та галузей інвестиційної діяльності.

Наразі команда Advantage Ukraine відповідає щодня на близько 110 запитів від інвесторів, що мають намір або цікавляться інвестиційними програмами України. Найпоширенішими сферами консультацій є інвестиційні стимули, інвестиційні пільги та страхування ймовірних ризиків [5].

Наприклад, Закон № 9015 від 14 лютого 2023 року про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання

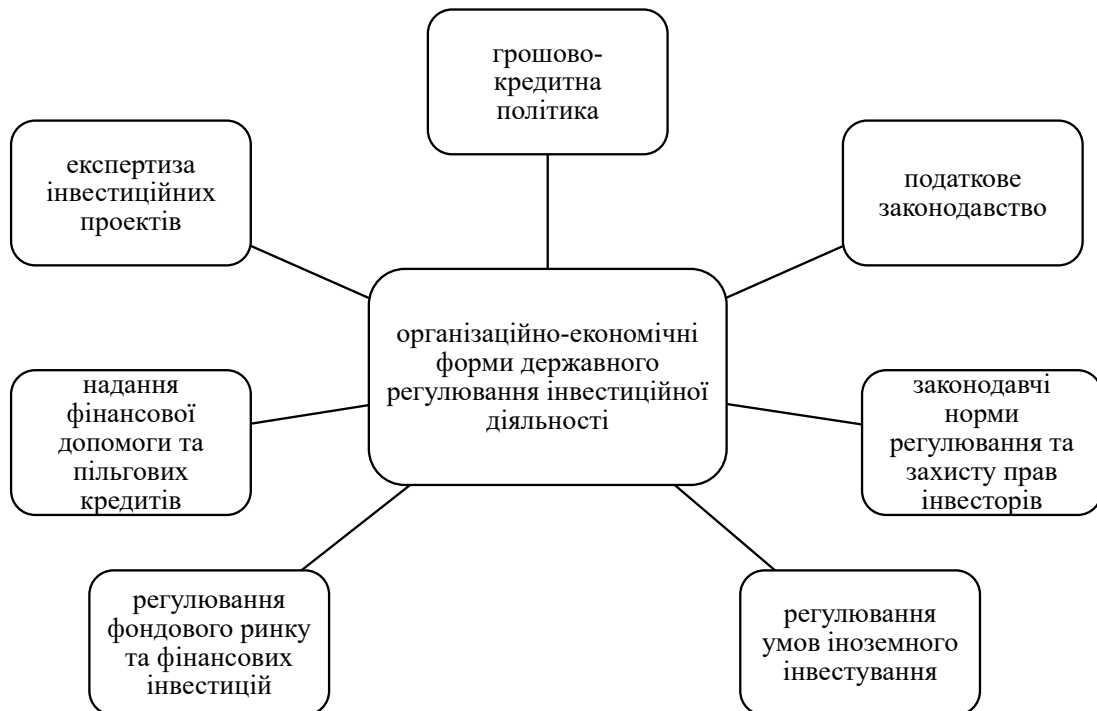


Рисунок 1 – Форми державного регулювання інвестиційної діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [11, с. 98-99]

експортної діяльності» спрямований на врегулювання страхування військових ризиків. Законопроект передбачає можливість експортно-кредитних агентств (ЕКА) надавати послуги зі страхування інвестицій, здійснених в Україні, в межах статутного капіталу ЕКА [14].

Наразі в нормативно-правовій базі існують наступні інвестиційні стимули, що здійснюють розвиток такої діяльності та примноження фінансових активів:

1) державна підтримка масштабних інвестиційних проектів для залучення стратегічних інвесторів в економіку України, а саме [14]:

– звільнення від податку на прибуток та мита підприємств, що здійснюють ввезенні на митну територію України нового обладнання (устаткування), що є необхідним для діяльності певного інвестиційного напрямку роботи певної галузі чи підприємства;

– надання права користування земельними ділянками, необхідними для реалізації інвестиційних проектів, разом із сплатою орендної плати, на спеціальних умовах;

– забезпечення об'єктів прилеглої інфраструктури (дороги, лінії зв'язку, теплопостачання, газопостачання, водопостачання, електропостачання, технічні комунікації тощо) шляхом будівництва або реконструкції за рахунок державних коштів [14].

При цьому передбачається на законодавчому рівні, що загальний обсяг державної підтримки не може перевищувати 30% від обсягу інвестицій у проект, а сума, вкладена в об'єкт інвестування протягом строку реалізації інвестиційного проекту, не може перевищувати суму, еквівалентну 20 мільйонів євро.

2) підтримка розвитку індустріальних парків. Цьому сприятиме реалізація наступних ініціатив з боку держави та її нормативно-правових актів:

– внесення змін до Митного та Податкового кодексів України: надання повноважень місцевим органам влади щодо їх діяльності в напрямку звільнення від сплати ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком УКТЗЕД, звільнення від сплати податку на прибуток на певний період часу та звільнення від сплати місцевих податків, тобто надання свого роду податкових канікул;

– затвердження особливостей подальшого використання коштів учасників індустріального парку, що не витрачено на сплату податкових зобов'язань: вивільнені кошти можуть бути спрямовані на розвиток діяльності учасників індустріальних парків за такими напрямками: створення та модернізація виробничого обладнання та матеріальних запасів; збільшення обсягів виробництва та продуктивності праці, використання інноваційних технологій у виробничих процесах [14].

Крім того, важливим є запровадження податкових стимулів для промислових підприємств, які інвестують в основні фонди, зокрема формування спеціальних інвестиційних резервів, запровадження інвестиційних пільг, стимулювання реінвестування та інноваційного інвестування.

З метою стимулювання інвестиційної діяльності реалізуються наступні ініціативи:

– прийняття 09 серпня 2023 року Закону України «Про внесення змін до Закону «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні» (реєстр. № 8138 від 19 жовтня 2022 року). Законом передбачається зменшення граничного розміру державної допомоги з 20 млн євро до 12 млн євро, поширення дії закону на інші сектори економіки та зменшення вимог щодо кількості робочих місць, створених в рамках інвестиційного проекту. На практиці дані зміни спрощують умови для допуску стратегічних інвесторів та передбачають зростання їх інвестиційних потоків у певні галузі економічного життя України [15].

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо особливостей регулювання земельних відносин для забезпечення якнайшвидшої реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на відновлення економіки України в умовах воєнного стану та у період відбудови» (№ 7711 від 29 серпня 2022 року). Законопроектом пропонується визначити вимоги до інвесторів для можливості використання спрощених інвестиційних процедур, визначити критерії інвестиційних проектів, спрямованих на відновлення економіки, а також спростити процедуру отримання земельних ділянок у користування [16].

Відповідно затвердженого Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік передбачаються наступні напрямки роботи в інвестиційній діяльності та особливості її регулювання з боку державних органів влади [17]:

– впровадження моделі екоіндустріального парку, яка підвищує ефективність приватного сектору та мінімізує вплив на навколишнє середовище;

– сприяння законному та ефективному залученню та використанню довгострокових кредитів Європейського інвестиційного банку для реалізації проектів економічного та соціального розвитку України;

– розробити механізми інвестування коштів, зароблених за кордоном трудовими мігрантами, з метою сприяння їх поверненню в Україну;

– розробити податковий механізм реінвестування капітальних витрат на ремонт пошкодженого, втраченого або зношеного виробничого обладнання, що використовувалося у діяльності промислових підприємств;

– створення умов для притоку технологічних підприємств в Україну та співпраці між іноземними та вітчизняними замовниками;

– формулювання ключових напрямів співпраці з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зокрема сприяння екологічним (зеленим) інвестиціям та сталому управлінню природними ресурсами [17].

Варто зазначити, що необхідність відбудови економіки зумовлює необхідність більш чіткого визначення напрямку та порядку створення умов для інвестування в переробні підприємства в плані пріоритетних дій Уряду на 2024 рік. Початок цього процесу сприятиме потужній позитивній синергії у суміжних галузях (сільське господарство, транспорт, енергетика тощо), прискоренню реформ у всіх секторах та стимулюванню структурних змін в економіці [17].

Важливо посилити діалог між державними органами України та урядом ЄС, щодо розширення доступу до фінансових інструментів, інвестиційних фондів та програм фінансової і технічної допомоги ЄС (у контексті всебічної підтримки ЄС України як країни-кандидата на членство в ЄС та використання можливостей, що відкриваються у зв'язку з цим). В сучасних умовах залучення інвестицій в українські проекти, спрямовані на відновлення промислового потенціалу України.

Для України можливість співпраці з ЄС у сфері залучення інвестицій полягає в отриманні доступу до фінансових інструментів, платформ та програм фінансової допомоги ЄС. Далі розглянемо деякі з них більш детально та визначимо їх специфіку.

Єдиним інструментом фінансової допомоги на етапі підготовки до вступу в ЄС є IRA (Instrument for Pre-Accession Assistance), який має на меті сприяти реформуванню способу надання фінансової та технічної допомоги. Поточна версія цього інструменту (IRA III) має загальний обсяг видатків приблизно 14,2 млрд. євро. Пріоритетним напрямком фінансової допомоги в рамках цієї програми є економічне зростання, причому особлива увага приділяється МСП, що мають досить таки вагомий вплив на рівень ВВП країни, податкові надходження та розвиток певних територій чи громад [18].

Програма «Єдиний ринок» має бюджет 4,2 млрд євро і розрахована на сім років (2021-2027). На початку лютого 2023 року Україна підписала угоду з ЄС про участь у цій програмі. В рамках програми ЄС надалі надасть більше 1 000 грантів українським МСП для налагодження ділових зв'язків з партнерами з ЄС. Крім того, близько 500 грантів буде надано молодим українським підприємцям, які бажають вивчити досвід ведення подібного бізнесу в ЄС та перейняти досвід діяльності в Україні. Така програма

збільшить приплив інвестицій до країни, таким чином можна відмітити позитивний вплив державних програм для інвестиційної діяльності [16].

Проекти макрофінансової допомоги (МФД). У 2022 році ЄС надав Україні 11,6 млрд євро макрофінансової допомоги у вигляді кредитів та грантів для зміцнення стабільності та задоволення нагальних фінансових потреб [16]. У грудні 2022 року Рада ЄС схвалила надання Україні регулярної макрофінансової допомоги у розмірі до 1,5 млрд євро на місяць у 2023 році, загальним обсягом 18 млрд євро. Україні [16]. За цим планом внески вже були виплачені протягом року в сумах 3 млрд євро та 1,5 млрд євро, в залежності від місяця, загалом за рік 18 млрд. євро було перераховано. В 2024 році дана програма продовжується, але фінансування відбувається помісячно в залежності від потреб. Передбачається, що даний пакет має на меті не лише надати короткострокову фінансову та надзвичайну допомогу Україні, а й підтримати її післявоєнну відбудову та шлях до європейської інтеграції [16].

26 січня 2023 року розпочала роботу Міжвідомча координаційна платформа донорів для України. До складу платформи входять представники України, ЄС та країн G7, а також партнери з фінансових установ, таких як Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд та Світовий банк. Секретаріат платформи розташований у приміщенні, наданому Європейською Комісією в Брюсселі, та в офісі в Києві, наданому українським урядом [16].

Розвиток галузей з критично високими інвестиційними та виробничими ризиками потребує посиленої державної підтримки. Йдеться про прискорення ухвалення та ратифікацію необхідних нормативно-правових актів, створення прийнятних умов фінансування промислових підприємств, запровадження стимулів для підприємств до інвестування власних коштів у виробництво та розвиток на основі кращих світових практик, залучення іноземних інвестицій та посилення сприяння просуванню та експансії вітчизняних підприємств за кордоном.

Державна підтримка проектів зі значними інвестиціями була запроваджена після набрання чинності у лютому 2021 року Закону «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні», яким встановлено вимоги до технічного обґрунтування інвестиційних проектів, їх ефективності та доцільності для економічного життя країни, передбачаються вимоги до заявників, дозвільних органів, порядок комунікації з інвесторами, а також методику розрахунку ймовірного розміру державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів. Компетентним органом для надання допомоги заявникам та

інвесторам у підготовці та реалізації інвестиційних проектів зі значними інвестиціями визначено державне агентство «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» [15].

Відповідно до даних напрямків діяльності уряду у 2022-2023 рр. визначено шляхи активізації інвестиційної діяльності. У контексті підвищення спроможності державних інституцій та зміцнення верховенства права відбувається:

- розвиток податкового середовища, сприятливого для інвестицій (стимулювати амортизацію основних фондів, зменшити податкове навантаження на нерозподілений прибуток);

- усунення податкових лазівок та боротьба з ухиленням від сплати податків (зниження рівня тіньової економіки);

- дерегуляція підприємницької діяльності, збільшення рівня корпоративного управління відповідно до європейських стандартів роботи, зменшення кількості ліцензій, контролюючих та регуляторних органів;

- активне просування української продукції на експортні ринки, використовуючи можливості МЗС та торговельно-економічних місій.

Щодо розширення внутрішнього ринку, то тут передбачаються наступні напрямки роботи в сфері інвестиційного регулювання:

- оновлення економічної взаємодії державних органів влади, інвесторів та підприємців, як на основі вже наявних програм бюджетного фінансування, так і впровадження сучасних механізмів спільного партнерства (державно-приватного партнерства);

- створення реєстрів великих інвестиційних проектів, які можуть бути реалізовані на засадах державно-приватного партнерства, наприклад, концесійні проекти для об'єктів інфраструктури [19, с. 38];

- стимулювати локалізацію виробництва, імпортозаміщення та розвиток інноваційних технологій діяльності для переходу від сировинної економіки до конкурентної економіки з високою доданою вартістю;

- спростити процедуру створення індустріальних парків з доступом до земельних ресурсів, наявної інфраструктури та державних послуг;

- стимулювання точок зростання шляхом створення вільних економічних зон та зон випереджаючого розвитку в найбільш перспективних інвестиційних регіонах України;

- запровадити регуляторні та економічні стимули для розвитку енергетичного ринку та інтеграції української та європейської енергетичних систем [19, с. 77];

- залучення інвестицій в аграрний сектор та харчову промисловість і сприяння виробництву конкурентоздатної сільськогосподарської продукції;

- збільшити інвестиційну складову видатків державного та місцевих бюджетів та вдосконалити вимоги та процедури відбору державних інвестиційних проектів;

- створити банк розвитку для фінансування державних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням міжнародних фінансових інституцій;

- залучення інвестицій в рамках угод про розподіл продукції;

- робота в напрямку реалізації пенсійної реформи [19, с. 60].

В напрямі оздоровлення банківської системи та залучення додаткових інвестицій в дану сферу передбачається:

- створення та відкриття доступу до «довгих» ресурсів в економіці;

- запровадження програм рефінансування банків використовуючи досвід країн світу для стимулювання кредитування реального сектору економіки, особливо мікро-, малих та середніх підприємств, що мають досить значний вплив на розвиток ВВП країни;

- удосконалення державних програм субсидування відсоткових ставок за банківськими кредитами, з метою посилення інвестиційної спрямованості та стимулювання нового житлового будівництва;

- розширити доступ вітчизняних експортерів до фінансових послуг та «дешевих» банківських продуктів;

- розвиток інфраструктури для ефективного управління непрацюючими активами в банківській системі;

- дерегуляція банківського сектору, особливо малого банківського сектору, з метою відновлення інвестиційної привабливості української банківської системи та збільшення інвестиційних потоків до них з боку закордонних інвесторів [16].

Висновок. За результатами дослідження можна зробити висновок, що верховенство права, зниження рівня корупції та підвищення демократичності діяльності урядових органів влади збільшують можливості залучення додаткових інвестицій із зовнішніх джерел фінансування. Конкретні напрями державного регулювання інвестиційної сфери включають проведення реформ системи правосуддя, державної служби, реалізацію антикорупційних заходів, трансформацію органів місцевого самоврядування, системи державних закупок, економічну децентралізацію, удосконалення податкового законодавства та адміністрування. Реалізація реформ має бути підтримана зовнішнім фінансуванням для відновлення зруйнованих війною інфраструктури, економіки та інвестиційного розвитку. Для вирішення цих проблем необхідно вдосконалити законодавчу базу, що гарантує розвиток інноваційної системи, послідовно

і системно стимулювати залучення державних інвестицій та ефективно управління інноваціями, а також інтегрувати елементи інноваційного розвитку в цілісну національну інноваційну систему. Відновлення та створення інноваційних структур та просування ідей. Підтримка з боку великих світових держав, збільшення інвестиційних потоків до країни та членство України в ЄС є ключовими елементами для відновлення економіки України.

Інноваційна та інвестиційна діяльність може стати важливим фактором відновлення економіки.

Успіх у цій сфері вимагає створення привабливих умов для інновацій, залучення інвестицій, розвитку співпраці між державами, підприємствами та науково-дослідними установами, а також подолання викликів та перешкод на шляху інвестиційних потоків до країни. Залучення інвестицій – це складний процес, спрямований на створення інноваційних продуктів, раціональне використання фінансових ресурсів та впровадження високотехнологічних технологій. У цій сфері існує низка проблем із законодавчою базою, яку необхідно вирішити в короткостроковий період.

Література:

1. Борщ Л.М. Інновації та інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку. *Економіка ринкових відносин*. 2008. № 2. С. 44–51.
2. Данилишин Б. Структурні реформи, які здатні змінити Україну. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/31/687649/#:~:text>
3. Данилишин Б. Як держава може підтримати бізнес в умовах війни. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/20/684363/>
4. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158>
5. Пилипенко Я. Відновлення України після війни: хто, як і за чий гроші. 19 травня 2022. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/05/19/687200/>
6. Смесова В.Л., Федорова Н.Є., Побива В.О. Інновації як основа соціально-економічного розвитку країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. № 31. С. 104–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-31-17>
7. Smiesova V., Ovcharenko O., Korotka L., Kuchkova O., Karpenko R. (2022) Economic security of regions: A methodological approach to assessment, management, and legal regulation. *Region*. № 9(1). С. 83–100. DOI: <https://doi.org/10.18335/region.v9i1.375>
8. Смесова В. Л., Яськов Є. О. Ринок міжнародних рейтингових агентств та підходи до оцінювання інвестиційної привабливості країни. *Академічний огляд*. 2023. № 1(58). С. 270–283. DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-1-58-20>
9. Smiesova V., Tiutchenko S., Ivanova M., Tryfonova O., Shvets V., Dudnyk A. (2024) Economic security and enterprise management in the conditions of an environmental economy as a basis for sustainable development. *Int. J. of Environmental Technology and Management*. Special Issue: Innovative Environmental Technologies and Management. Vol. 27. No. 1-2. P. 110–128.
10. Кравчун О. Механізми державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3 (38). С. 323–332.
11. Намлієва Н.В. Принципові основи державного регулювання інвестиційної діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 23. С. 96–103.
12. Медвідь Я. Державне управління інвестиційною діяльністю в Україні. *Наукові праці МАУП*. 2011. № 1 (28). С. 107–112.
13. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: інноваційний вимір: колективна монографія / за ред. д.е.н. Омеляненка В.А. Суми : Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань. Суми, 2022. 280 с.
14. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-IX#Text>
15. Закон України «Про внесення змін до Закону «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20#Text>
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
17. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2024-rik-137r-160224>
18. Інструмент допомоги перед вступом (IPA). URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en
19. Гук О.В., Шендерівська Л.П., Мохонько Г.А. Інвестування інноваційної діяльності: початковий посібник для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 073 Менеджмент. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка». 2022. 186 с.

References:

1. Borshch L. (2008) Innovatsii ta investytsii v realnomu sektori ekonomiky: perspektyvy rozvytku. *Ekonomika rynkovykh vidnosyn*, no. 2, pp. 44–51. (in Ukrainian)
2. Danylyshyn B. (2022) Strukturni reformy, yakі zdatni zminyty Ukrainu. *Ekonomichna pravda*. Available at: [https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/31/687649/#:~:text=\(in Ukrainian\)](https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/31/687649/#:~:text=(in%20Ukrainian))
3. Danylyshyn B. (2022) Yak derzhava mozhe pidtrymaty biznes v umovakh viiny. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/20/684363/> (in Ukrainian)
4. Nikolchuk, Yu. M., & Lopatovska, O. O. (2023). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kliuchovi vektory vyrishennia. *Innovation and Sustainability*, no. 1. Available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158> (in Ukrainian)
5. Pylypenko Ya. (2022) Vidnovlennia Ukrainy pislia viiny: khto, yak i za chy hroshi. *Ekonomichna pravda*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2022/05/19/687200/> (in Ukrainian)
6. Smesova V. L., Fedorova N. Ye., Pobiva V. O. (2023) Innovatsiyyi yak osnova sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku krayin svitu. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 31, pp. 104–111. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-31-17>.
7. Smiesova V., Ovcharenko O., Korotka L., Kuchkova O., Karpenko R. (2022) Economic security of regions: A methodological approach to assessment, management, and legal regulation. *Region*, no. 9(1), pp. 83–100. DOI: <https://doi.org/10.18335/region.v9i1.375>.
8. Smesova V. L., Yaskov Y. O. (2023) Rynok mizhnarodnykh reytnykhvykh ahentstv ta pidkhody do otsinyuvannya investytsiynoyi pryvablyvosti krayiny. *Akademichnyy ohlya*, vol 1(58), pp. 270–283, DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-1-58-20>
9. Smiesova V., Tiutchenko S., Ivanova M., Tryfonova O., Shvets V., Dudnyk A. (2024) Economic security and enterprise management in the conditions of an environmental economy as a basis for sustainable development. *Int. J. of Environmental Technology and Management*, Special Issue: Innovative Environmental Technologies and Management, vol. 27. no. 1-2, pp. 110–128.
10. Kravchun O. (2012) Mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti v Ukraini. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*, is. 3 (38), pp. 323–332.
11. Namliyeva N. V. (2018) Prynysypovi osnovy derzhavnoho rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 23, pp. 96–103.
12. Medvid Y. (2011) Derzhavne upravlinnya investytsiynoyu diyal'nisty v Ukraini. *Naukovi pratsi. MAUP*, vol 1 (28), pp. 107–112.
13. Omelianenko V. A. (Ed.) (2022) Innovatsiini osnovy vidnovlennia ta rozvytku krain pislia zbroynykh konfliktiv: innovatsiinyi vymir: [Modern Dictionary of Ukrainian]. Sumy. (in Ukrainian)
14. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro finansovi mekhanizmy stymuliuвання eksportnoi diial'nosti». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-IX#Text> (in Ukrainian)
15. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu «Pro derzhavnu pidtrymku investytsiynykh proektiv zi znachnymy investytsiiamy v Ukraini». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3311-20#Text> (in Ukrainian)
16. Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/> (in Ukrainian)
17. Pro zatverdzhennia planu priorytetnykh dii Uriadu na 2024 rik. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2024-rik-137r-160224> (in Ukrainian)
18. Instrument dopomohy pered vstupom (IPA). Available at: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en (in Ukrainian)
19. Huk, O. Shenderivska, L., & Mokhonko H. (2022) Investuvannia innovatsiinoi diial'nosti: nachalnyi posibnyk dlia zdobuvachiv stupenia mahistra za spetsialnistiu 073 Menedzhment. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vydavnytstvo «Politekhnik». (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024 р.